درس اول ـ هدف زندگی

سؤال ۱. چرا آفرینش جهان بیهوده و بدون هدف نیست؟

پاسخ: زیرا خداوند حکیم است و کار بیهوده انجام‌نمی دهد. جهان بر اساس حکمت و هدف آفریده شده است و آفرینش آن بی معنا نیست.

سؤال ۲. آیه زیر را بخوانید و توضیح دهید چه حقیقتی درباره آفرینش جهان بیان‌می کند.

وَما خَلَقنا السَّماواتِ وَالأَرضَ وَما بَينَهُما لاعِبينَ ۝ ما خَلَقناهُما إِلّا بِالحَقِّ وَلٰكِنَّ أَكثَرَهُم لا يَعلَمونَ(سوره دخان، آیات ۳۸ و ۳۹)

پاسخ: خداوندآسمان ها و زمین را برای بازی و بیهودگی نیافریده، بلکه آفرینش بر اساس حق و حکمت است؛ اما بسیاری از مردم به این حقیقت توجه ندارند.

سؤال ۳. تفاوت انسان با گیاهان و حیوانات در انتخاب هدف زندگی چیست؟

پاسخ: انسان از عقل، اختیار و استعدادهای گسترده برخوردار است ومی تواند آگاهانه هدف زندگی خود را انتخاب کند؛ اما رفتار گیاهان و حیوانات بیشتر بر اساس ساختار طبیعی و غرایزآن هاست.

سؤال ۴. چراهدف های‌انسان ها با یکدیگر تفاوت دارد؟

پاسخ: زیرا نگرش وجهان بینی‌انسان ها درباره خدا، جهان و خودشان متفاوت است و این تفاوت بر انتخاب هدف زندگی آن ها اثرمی گذارد.

سؤال ۵. منظور از هدف اصلی وهدف های فرعی چیست؟

پاسخ: هدف اصلی، مقصد نهایی زندگی انسان است و هدف های فرعی در مسیر رسیدن به آن قرار دارند.هدف های فرعی باید با هدف اصلی هماهنگ باشند.

سؤال ۶. چرالذت ها وموفقیت های دنیوی نباید تنها هدف نهایی انسان باشند؟

پاسخ: زیرالذت ها وموفقیت های دنیوی محدود و گذرا هستند وبه تنهایی‌پاسخ گوی همه‌ظرفیت ها و نیازهای معنوی انسان نیستند.

سؤال ۷. آیات زیر را بخوانید و توضیح دهید چه تفاوتی میان هدف گذاری دنیوی و اخروی بیان‌می کنند.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ...وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا(سوره اسراء، آیات ۱۸ و ۱۹)

پاسخ: آیات نشان‌می دهند که کسانی که تنها خواهان دنیا هستند و کسانی که آخرت رامی خواهند و برای آن تلاش می کنند، یکسان نیستند. هدف انسان بر نوع تلاش و نتیجه زندگی او اثرمی گذارد.

سؤال ۸. چرا قرب الهی هدف نهایی زندگی انسان دانسته می شود؟

پاسخ: زیرا انسان با ایمان، شناخت خداوند و انجام کارهای شایسته به کمال معنوی‌می رسد. قرب الهی به معنای نزدیکی مکانی نیست، بلکه به معنای‌نزدیک شدن معنوی به خداوند است.

سؤال ۹. آیا انتخاب قرب الهی به معنای کنار گذاشتن زندگی دنیوی است؟ توضیح دهید.

پاسخ: خیر. انسان‌می تواند تحصیل کند، کار کند، خانواده تشکیل دهد و ازنعمت های حلال دنیابهره مند شود؛ مهم این است که این امور در مسیر رضایت خداوند و رشد معنوی باشند.

سؤال ۱۰. آیات زیر را بخوانید و توضیح دهید چگونه انسان را به تفکر درباره آفرینش دعوت‌می کنند.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ

ِلأُولِي الأَلبَابِ ۝ الَّذِينَ يَذكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِهِم وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلقِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرضِ...(سوره آل عمران، آیات ۱۹۰ و ۱۹۱)

پاسخ: این آیات انسان را به تفکر در آفرینش آسمان ها و زمین و یاد خداوند دعوت می کنند. تفکر در نظم و عظمت جهان می تواند انسان را به شناخت حکمت آفرینش برساند.

سؤال ۱۱. با توجه به آیه زیر، توضیح دهید چرا انسان نباید فقط به پاداش های دنیوی توجه کند.

مَن كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنيَا فَعِندَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنيَا وَالآخِرَةِ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا(سوره نساء، آیه ۱۳۴)

پاسخ: این آیه یادآوری می کند که پاداش دنیا و آخرت نزد خداوند است؛ بنابراین انسان نبایدخواسته های دنیوی را تنها مقصد زندگی بداند و باید به سعادت آخرت نیز توجه داشته باشد.

سؤال ۱۲. عبارت «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با هدف اصلی زندگی دارد؟

پاسخ: یعنی اگر انسان هدفی جامع و برتر انتخاب کند، می تواندهدف های فرعی و ارزشمند را نیز در چارچوب آن دنبال کند؛ اما رسیدن به‌هدف های فرعی‌به تنهایی تضمین کننده رسیدن به هدف نهایی نیست.

بخش دوم: درس دوم ـ قدرت پرواز

سؤال ۱۳. منظور از «قدرت پرواز» در عنوان درس چیست؟

پاسخ: منظور،توانایی های درونی انسان برای رشد و رسیدن به کمال است؛ مانند عقل، تفکر، اختیار، اراده و وجدان اخلاقی.

سؤال ۱۴.مهم ترین‌توانایی های انسان برای انتخاب راه درست کدام اند؟
پاسخ: عقل و تفکر، اختیار و اراده، وجدان اخلاقی یا نفس لوامه و راهنمایی پیامبران وکتاب های آسمانی.

سؤال ۱۵. آیات زیر را بخوانید و دو پیام مهم‌آن ها را بنویسید.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا...(سوره بقره، آیات ۱۶۸ و ۱۷۰)

پاسخ:

- انسان باید ازنعمت های حلال و پاکیزه استفاده کند و از گام های شیطان پیروی نکند.
- انسان نباید بدون فکر و دلیل از گذشتگان تقلید کند، بلکه باید با عقل و آگاهی راه درست را بشناسد.

سؤال ۱۶. چرا تقلید کورکورانه از گذشتگان نادرست است؟

پاسخ: زیراقدیمی بودن یک عقیده یا رفتار، دلیل درستی آن نیست. انسان باید با اندیشه و دلیل، درست یا نادرست بودن آن را بررسی کند.

سؤال ۱۷. نفس لوامه چیست و چه نقشی در زندگی انسان دارد؟

پاسخ: نفس لوامه همان وجدان سرزنشگر انسان است که پس از انجام کار نادرست، او را متوجه خطایش‌می کند و به جبران و اصلاح رفتارفرامی خواند.

سؤال ۱۸. آیه زیر را بخوانید و توضیح دهید منظور از «نفس لوامه» چیست.

وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ(سوره قیامت، آیه ۲)

پاسخ: نفس لوامه به وجدان سرزنشگر انسان اشاره دارد؛ نیرویی درونی که انسان را متوجه اشتباه خودمی کند و او را به بازنگری و اصلاح رفتار دعوت‌می کند.

سؤال ۱۹. نفس امّاره چیست و چگونه‌می تواند مانع رشد انسان شود؟
پاسخ: نفس امّاره گرایش درونی انسان به‌خواسته های نادرست وبدی هاست. اگر انسان بدون تفکر و کنترل از آن

سؤال ۲۰. آیه زیر را بخوانید و پیام آن را درباره نفس انسان توضیح دهید.

وَما أُبَرِّئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلّا ما رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ(سوره یوسف، آیه ۵۳)

پاسخ: آیه هشدارمی دهد که نفس انسان ممکن است او را به بدی فرمان دهد. بنابراین انسان باید با ایمان، عقل و مراقبت اخلاقی در برابرخواسته های نادرست مقاومت کند.

سؤال ۲۱. نقش پیامبران وکتاب های آسمانی در هدایت انسان چیست؟

پاسخ: پیامبران وکتاب های آسمانی راه سعادت و کمال را به انسان نشان‌می دهند و به او کمک‌می کنند تا در کنار استفاده از عقل و وجدان، مسیر درست زندگی را بشناسد.

سؤال ۲۲. شیطان چگونه بر انسان اثرمی گذارد؟ آیا انسان را مجبور به گناه‌می کند؟

پاسخ: شیطان از راه وسوسه و دعوت به کارهای نادرست تلاش‌می کند انسان را منحرف کند، اما او را مجبورنمی سازد. انسان با اختیار خود تصمیم‌می گیرد و مسئول‌انتخاب های خویش است.

سؤال ۲۳. آیه زیر را بخوانید و توضیح دهید چرا انسان نمی تواند مسئولیت خطاهای خود را به گردن شیطان بیندازد.

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي...(سوره ابراهیم، آیه ۲۲)

پاسخ: آیه بیان‌می کند که شیطان فقط‌انسان ها را دعوت و وسوسه کرده است وآن ها خود دعوت او راپذیرفته اند. پس انسان در انتخاب خود اختیار دارد و باید مسئولیت رفتار خویش را بپذیرد.

سؤال ۲۴. چرا انجام یک کار خوب، تکالیف واجب دیگر را از بین‌نمی برد؟

پاسخ: زیرا هر تکلیف جایگاه و مسئولیت خاص خود را دارد. برای مثال، کمک به نیازمند کار ارزشمندی است، اما به خودی خود جای نماز واجب رانمی گیرد.

بخش سوم: سؤالات‌چهارگزینه ای

سؤال ۲۵. پیام اصلی آیات ۳۸ و ۳۹ سوره دخان چیست؟

الف) دنیا هیچ ارزشی ندارد.

ب) انسان نباید درباره جهان فکر کند.

ج) آفرینش جهان بر اساس حکمت و هدف است.

د) تنها هدف انسان‌جمع آوری ثروت است.

پاسخ صحیح: گزینه ج

سؤال ۲۶. تفاوت مهم انسان با بسیاری از موجودات دیگر در انتخاب هدف چیست؟

الف) انسان هیچ نیازی ندارد.

ب) انسان فقط از غرایز پیروی‌می کند.

ج) انسان با عقل و اختیارمی تواند آگاهانه هدف انتخاب کند.

د) هدف انسان بدون انتخاب تعیین‌می شود.

پاسخ صحیح: گزینه ج

سؤال ۲۷. آیات ۱۸ و ۱۹ سوره اسراء بر کدام نکته تأکید دارند؟

الف) همه‌هدف ها ارزش یکسانی دارند.

ب) انتخاب هدف دنیوی یا اخروی بر مسیر و نتیجه زندگی اثر

می گذارد.

ج) انسان باید همه‌فعالیت های دنیوی را ترک کند.

د) تلاش انسان هیچ نقشی ندارد.

پاسخ صحیح: گزینه ب

سؤال ۲۸. کدام گزینه‌نمونه ای از نفس لوامه است؟

الف) پیروی بدون فکر از هر خواسته.

ب) مجبورکردن دیگران به خطا.

ج) فهمیدن اشتباه خود پس ازدروغ گفتن و تصمیم به جبران آن.

د)بررسی نکردن رفتار خود.

پاسخ صحیح: گزینه ج

سؤال ۲۹. با توجه به مفهوم آیه ۲۲ سوره ابراهیم، کدام عبارت درست است؟

الف) شیطان انسان را مجبور به گناه‌می کند.

ب) شیطان وسوسه‌می کند، اما انسان در انتخاب خود مسئول است.

ج) انسان هیچ اختیاری ندارد.

د) مسئولیت همه‌انتخاب ها بر عهده دیگران است.

پاسخ صحیح: گزینه ب

سؤال ۳۰. کدام گزینه درباره رابطه کار خوب و تکالیف دینی درست است؟

الف) هر کار خیری همه واجبات را ساقط‌می کند.

ب) کارهای خوب هیچ ارزشی ندارند.

ج) فقط یک نوع مسئولیت در زندگی وجود دارد.

د) کار خوب ارزشمند است، اما جای تکلیف واجب جداگانه را نمی گیرد.

پاسخ صحیح: گزینه د